

ANMED

ANADOLU AKDENİZİ
Arkeoloji Haberleri

2012-10

*News of Archaeology from
ANATOLIA'S MEDITERRANEAN AREAS*

(Ayrıbasım/Offprint)

İÇİNDEKİLER

- Thomas Marksteiner'ın Ardından Martin Zimmermann 1

KAZI RAPORLARI

- Alara Kazısı 2011 Osman Eravşar 4
- Antiochia ad Cragum Arkeolojik Araştırma Projesi: Kuzeydoğu Tapınak 2011 Sezonu Michael Hoff – Rhys Townsend Ece Erdoğan – Birol Can 9
- 2011 Yılı Arykanda Kazısı Cevdet Bayburtluoğlu – V. Macit Tekinalp 15
- Hacılar Büyük Höyük 2011 Yılı Kazıları Gülsün Umurtak – Refik Duru 21
- Karain Mağarası 2011 Kazıları Metin Kartal – Işın Yalçınkaya 27
- Kastabala-Hierapolis Kazısı 2011 Turgut H. Zeyrek 30
- Kaunos 2011: Sempozyum, Kazı, Araştırma, Restorasyon, Konservasyon, Onarım ve "Arkeolojik Park" Projeleri Cengiz Işık 34
- Kelenderis 2011 Yılı Kazıları K. Levent Zoroğlu 40
- Kibyra 2011 Şükrü Özüdoğru – F. Eray Dökü 46
- Ksanthos Antik Kenti 2011 Yılı Çalışmaları Burhan Varkıvanç 53
- Limyra 2011 Martin Seyer 59
- Myra-Andriake Kazıları ve Araştırmaları 2011 Nevzat Çevik – Süleyman Bulut Engin Akyürek 65
- Olba (Mersin, Silifke) 2011 Kazıları Emel Erten 73
- Olympos Kazısı 2011 B. Yelda Olcay Uçkan 78
- Perge 2011 Halük Abbasoğlu 82
- Pisidia Antiokheiası Kazısı 2011 Mehmet Özhanlı 88
- Rhodiapolis Kazıları ve Çevresi Yüzey Araştırmaları 2011 İsa Kızıgıt 93
- 2011 Yılı Silifke Kalesi Kazı Çalışmaları Ali Boran 99
- Soli/Pompeiopolis 2011 Kazıları Remzi Yağcı – Fatih Hakan Kaya 103
- Suluin Mağarası Kazısı 2011 Harun Taşkıran 106
- Tatarlı Höyük Kazısı 2011 K. Serdar Girginer 110
- Yumuktepe: 2011 Kazıları Isabella Caneva 115

YÜZEY ARAŞTIRMA RAPORLARI

- Akdeniz Kıyıları Arkeolojik Sualtı Araştırmaları 2011 Harun Özdaş – Nilhan Kızıldağ – Emre Okan 119
- Aspendos Yüzey Araştırmaları 2011 Veli Köse 125

CONTENTS

• <i>Obituary for Thomas Marksteiner</i>	Martin Zimmermann	1
EXCAVATION REPORTS		
• <i>Excavations at Alara 2011</i>	Osman Eravşar	4
• <i>Antiochia ad Cragum Archaeological Research Project: Northeast Temple 2011 Season</i>	Michael Hoff – Rhys Townsend Ece Erdoğan – Birol Can	9
• <i>Excavations in Arykanda in 2011</i>	Cevdet Bayburtluoğlu – V. Macit Tekinalp	15
• <i>Excavations at Hacılar Büyük Höyük 2011</i>	Gülsün Umurtak – Refik Duru	21
• <i>Excavations at Karain Cave in 2011</i>	Metin Kartal – Işın Yalçınkaya	27
• <i>Excavations at Kastabala-Hierapolis in 2011</i>	Turgut H. Zeyrek	30
• <i>Kaunos 2011: Symposium, Excavation, Surveys, Restoration, Conservation, Repair and “Archaeopark” Projects</i>	Cengiz Işık	34
• <i>Excavations at Kelenderis in 2011</i>	K. Levent Zoroğlu	40
• <i>Kibyra 2011</i>	Şükrü Özüdoğru – F. Eray Dökü	46
• <i>Work in the Ancient City of Xanthos in 2011</i>	Burhan Varkıvanç	53
• <i>Limyra 2011</i>	Martin Seyer	59
• <i>Excavations and Surveys at Myra-Andriake in 2011</i>	Nevzat Çevik – Süleyman Bulut Engin Akyürek	65
• <i>Excavations at Olba (Silifke, Mersin) in 2011</i>	Emel Erten	73
• <i>Excavations at Olympos in 2011</i>	B. Yelda Olcay Uçkan	78
• <i>Perge 2011</i>	Halûk Abbasoğlu	82
• <i>Excavations at Pisidian Antioch in 2011</i>	Mehmet Özhanlı	88
• <i>Excavations at Rhodiapolis and Surveys in the Environs in 2011</i>	İsa Kızıgüt	93
• <i>Excavations at Silifke Citadel</i>	Ali Boran	99
• <i>Excavations at Soli/Pompeipolis in 2011</i>	Remzi Yağcı – Fatih Hakan Kaya	103
• <i>Excavations at Suluin Cave in 2011</i>	Harun Taşkiran	106
• <i>Excavations at Tatarlı Höyük in 2011</i>	K. Serdar Girginer	110
• <i>Yumuktepe: The 2011 Season</i>	Isabella Caneva	115
SURVEY REPORTS		
• <i>Underwater Archaeological Surveys along the Mediterranean Coastline 2011</i>	Harun Özdaş – Nilhan Kızıldağ – Emre Okan	119
• <i>Surveys in Aspendos in 2011</i>	Veli Köse	125

İÇİNDEKİLER

• Beydağları Yüzey Araştırmaları 2011	İsa Kızgut – Emrah Akalın	131
• Boğsak Adası Yüzey Araştırması 2011	Günder Varinlioğlu	137
• Burdur Ovasında İskan: 2010 ve 2011 Sagalassos Projesi Yüzey Araştırmaları	Eva Kaptijn – Ralf Vandam Jeroen Poblome – Marc Waelkens	142
• Düver Yerleşim Tarihi Araştırmaları 2011	Tarkan Kahya	148
• Isparta ve Burdur 2011 Yılı Yüzey Araştırmaları	Mehmet Özsait	154
• Isparta İl Bütünü Arkeolojik Yerleşmeleri Risk Analizi ve Koruma Modeli Önerisi: Atabey ve Gönen İlçeleri Etabı Araştırması	Pervin Şenol	164
• Isparta Bölgesi Arkeolojik Yüzey Araştırması 2011: Konane (Conana) Antik Kenti ve Çevresi	Bilge Hürmüzlü – Kay Kohlmeyer Paul A. Iversen – Arzu İnan Pervin Şenol – Uygur Hecebil	169
• Kibyrtis Araştırmaları 2011	Thomas Corsten – Oliver Hüliden	174
• Dağlık Kilikia'da Kentleşme ve Tarımsal Organizasyon Araştırmaları 2011	Ümit Aydınöğlü	178
• Dağlık Kilikya Yaylaları Arkeolojik Yüzey Araştırması: Ormansızlaşma Araştırması 2011	Ünal Akkemik – Hülya Caner Grace Conyers – Nurgül Karlıoğlu Matthew J. Dillon – Nicholas K. Rauh Lawrence Theller	183
• Dağlık Kilikia 2011: Yerleşim Tarihi ve Epigrafya Araştırmaları	Hamdi Şahin	188
• Doğu ve Kuzeydoğu Likya – Güneybatı Pisidya Epigrafik-Tarihî Coğrafî Yüzey Araştırmaları Projesi 2011	Bülent İplikçioğlu	192
• Oinoanda Araştırmaları 2011	Martin Bachmann	195
• Sillyon ve Çevresi Yüzey Araştırması 2011	Elif Özer – Murat Taşkiran	204
• Termessos'taki Su Yapıları Araştırması 2011	Mehmet Kürkcü	209
• Tlos Epigrafya Araştırmaları 2011	Martin Zimmermann – Denise Reitzenstein	215

DİĞER ÇALIŞMA RAPORLARI

• Antalya, Kaleiçi 148 Ada 3-4-31 Parsellere Ait Sondaj Kazısı	Mustafa Demirel – Çaylan Ulutaş Ferhan Büyükyörük	218
• Eudokias Antik Kenti Doğu Nekropolü: 267 Ada 18 Parseldeki Tonoğlu Khamosorion Tipi Mezarları Kurtarma Kazısı	Hülya Yalçınsoy – Süleyman Atalay	223

CONTENTS

- *Surveys in the Beydağları 2011* *İsa Kızgut – Emrah Akalın* 131
- *Survey on the Boğsak Island 2011* *Günder Varinlioğlu* 137
- *Inhabiting the Plain of Burdur: 2010 and 2011 Sagalassos Project Survey* *Eva Kaptijn – Ralf Vandam* 142
Jeroen Poblome – Marc Waelkens
- *Surveys in the Settlement History of Düver in 2011* *Tarkan Kahya* 148
- *Surveys in Burdur and Isparta in 2011* *Mehmet Özsait* 154
- *Risk Analysis and Protection Model Proposal for Archaeological Settlements in Isparta Province: Atabey and Gönen Districts* *Pervin Şenol* 164
- *Archaeological Surveys in the Isparta Region in 2011: The Ancient City of Konane (Conana) and its Environs* *Bilge Hürmüzlü – Kay Kohlmeyer* 169
Paul A. Iversen – Arzu İnan
Pervin Şenol – Uygur Hecebil
- *Research in the Kibyrtis in 2011* *Thomas Corsten – Oliver Hülnden* 174
- *Surveys of Urbanization and Agricultural Organization in Rough Cilicia in 2011* *Ümit Aydınöğlü* 178
- *Rough Cilicia Highland Archaeological Survey: Deforestation Research in 2011* *Ünal Akkemik – Hülya Caner* 183
Grace Conyers – Nurgül Karlıoğlu
Matthew J. Dillon – Nicholas Rauh
Lawrence Theller
- *Rough Cilicia 2011: Settlement History and Epigraphy Surveys* *Hamdi Şahin* 188
- *Epigraphic – Historical Geography Survey Project in Eastern and Northeastern Lycia – Southwest Pisidia in 2011* *Bülent İplikçioğlu* 192
- *Report on Campaign at Oinoanda in 2011* *Martin Bachmann* 195
- *Surveys in and around Sillyon in 2011* *Elif Özer – Murat Taşkıran* 204
- *Surveys on the Water Structures at Termessos in 2011* *Mehmet Kürkçü* 209
- *Epigraphic Research in Tlos 2011* *Martin Zimmermann – Denise Reitzenstein* 215

OTHER REPORTS

- *Sounding Excavations at Lots 3, 4, and 31 of Insula 148 in Kaleiçi, Antalya* *Mustafa Demirel – Çaylan Ulutaş* 218
Ferhan Büyükyörük
- *East Necropolis of Ancient Eudokias: Rescue Excavations for Vaulted Chamosoria in Insula 267, Lot 18* *Hülya Yalçınsoy – Süleyman Atalay* 223

İÇİNDEKİLER

- Side Arkeoloji Müzesi Madeni Eser Araştırmaları 2010-2011 Alptekin Oransay 228
- Side Arkeoloji Müzesinde 2011’de Yürütölen Nümizmatik Araştırmaları Ahmet Tolga Tek – Hüseyin Köker 230
- Yumuktepe Höyüğü Kazılarında Gün Işığına Çıkarılan Ortaçađ Camlarıyla İlgili Deđerlendirmeler Gülgün Körođlu 233

CONTENTS

- *Studies on the Metalwork at the Side Archaeological Museum in 2010 and 2011* Alptekin Oransay 228
- *Numismatic Studies at Side Archaeological Museum in 2011* Ahmet Tolga Tek – Hüseyin Köker 230
- *Assessment of Medieval Glass Finds Uncovered in Yumuktepe Höyüğü Excavations* Gülgün Koroğlu 233

Myra-Andriake Kazıları ve Araştırmaları 2011

Excavations and Surveys at Myra-Andriake in 2011

Nevzat ÇEVİK – Süleyman BULUT – Engin AKYÜREK

Myra-Andriake Kazıları Mayıs 2011’de başlamış ve 27 Ağustos 2011 tarihinde son bulmuştur. Restorasyon çalışmaları ise aralıksız devam etmektedir. Bu sezon Myra’da Tiyatro; Andriake’de Agora/Plakoma, Liman Yapıları, B Kilisesi, Küçük Hamam, Savunma Sistemi kazıları ve diğer araştırmalar gerçekleştirilmiştir* .

Myra Tiyatrosu (S. Bulut) (Res. 1)

Bölgenin en büyük tiyatrosu olan Myra Tiyatrosu’nda sahne binasının kazılarına başlanmıştır. Kazılarla çok farklı bir mimari tasarımda olduğu anlaşılan sahne binasının ön ve arka kodu arasında 4 m. fark çıkmış ve dış yüzde 9,5 m. derine inilmiştir. Taşınan blok sayısı 3000’dir. Ele geçen mimari malzemelerin detaylıca arşivlenmesi ve değerlendirilmesi sonucunda sahne binası yeniden tasarlanabilmiştir. Hyposkenion üzerinde 2 kat yükselen, 5 kapılı sahnenin güney/dış cephesi, scaenae frons gibi oldukça hareketli bir yapıya sahiptir. Hyposkenion ile II. kat, dışa çıkıntılı bir atkı taşı ile ayrılmıştır. Atkı taşından I. katın güney yöndeki yüksekliği şimdilik 6,55 m.’dir. Batıdan doğuya doğru sıralanan 4 adet kemerli geçenek, *porto regia* aksına dek uzanır. Cephenin merkezinde henüz açığa çıkarılmayan ve cepheden dışa/güneye doğru uzanan bir tonoz bulunur. Kemerli geçeneklerin doğu kanatta da devam ettiği düşünüldüğünde sayı, merkezdeki çıkıntılı tonoz hariç 8’i bulur. Atkı taşından hemen sonra başlayan ikinci kat, batı yönde bir pilaster ve hemen doğu bitişiğinden başlayan girlandlı podyum ile donatılmıştır. Merkezi aksta 2,80 m. genişliğinde bir kapı bulunur. Kapıya,

Excavations at Myra-Andriake started in May and continued until August 27; however, the restoration work has been going on uninterrupted. This campaign covered the excavation work at the Agora/Plakoma, Theatre, Church B, Small Baths, and the defence system as well as other surveys .*

Myra Theatre (S. Bulut) (Fig. 1)

Excavations were initiated at the stage building of Myra’s theatre, which is the largest in the region. Excavations revealed that the stage building has a very different architectural design and a level difference of 4 m. between the front and backside. Thus a depth of 9.50 m. was reached on the exterior. The total number of blocks removed reached 3,000. Detailed archiving and assessment of the architectural materials allowed us to reconstruct the stage building, which has five doorways and two floors rising above the hyposkenion. Its exterior, i.e. south façade, has a very articulated structure like the scaenae frons. The hyposcaenae and the second floor are separated from each other by a protruding lintel. The present height of the first floor from the lintel is 6.55 m. on the south façade. Four arched passageways lined up from the west to the east reach the axis of the porto regia. In the centre of the façade is a vault extending outward/southward, not uncovered yet. If we conjecture that the arched passageways are also found on the east wing, then there are eight of them in total excluding the vaulted protrusion in the middle. The second floor starting right after the lintel is ornamented with a pilaster to

* Kültür ve Turizm Bakanı Ertuğrul Günay tarihsel, kültürel, arkeolojik bilgi ve ilgileri ile gösterdikleri entelektüel vizyon ve dokuyla Çağdaş Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı’na yakışan işler yapmış, tüm arkeoloji ekiplerine önemli destekler vermiştir. Kurumsal bağlantı içinde olduğumuz tüm kurumlar ve çalışanlar olabildiğince desteklemiştir: Katkı veren her kişi ve kuruma teşekkür ederiz.

* Mr. Ertuğrul Günay, the Minister of Culture and Tourism, has achieved great works worthy of the modern Ministry of Culture and Tourism with his intellectual vision, great accumulation of historical, cultural and archaeological interest and knowledge and has greatly supported all the archaeological teams. All the institutions we have been in contact with and their staff have supported us greatly. We are greatly indebted to all contributors.

Res. 1 Myra, Tiyatro

Fig. 1 Myra, Theatre

Res. 2 Myra, Possesis Anıtı

Fig. 2 Myra, Possesis Monument

güneyden 7 basamakla ulaşılır. Sahne binasının güney cephesinin batısında bir onurlandırma anıtı ortaya çıkarılmıştır (Res. 2). Anıt, sahne binasına tam paralel değildir. Doğu ve batıdaki stüko kaplamalı duvarlar, anıtın kapalı bir mekân içinde yer aldığı gösterir. Sonuç olarak, sahne binasının farklı dönemlerde yaşadığı depremler sonucu yıkıldığı; skene fronsa ait bazı blokların güney cephe duvarını da aşarak devrildiği anlaşılmıştır. 2011 bulguları, tiyatronun güneyinde bir agoranın olabileceğini dair önemli kanıtlar sunmuştur. Tiyatro kazı ve restorasyon çalışmaları aralıksız olarak yıl boyu devam ettirilmiştir.

Andriake Liman Agorası ve Mureks İşlikleri

(Ç. A. Aygün) (Res. 3)

2011 sezonu kazıları sonu itibarı ile Agora yapısının sınırları içerisinde kalan alanın toplam %75 kadarı açığa çıkarılmıştır. Çalışmalarda bu sezon binanın kuzey kanadında ana giriş kapısının batı tarafındaki mekânlar, ana giriş koridoru, binanın kuzey tarafı, batı kanadın ayakta kalan kuzey kesimi, güney duvarın batı yarısı ortaya çıkarılmıştır.

Agora yapısının kuzey kanadının batı kesimi doğu taraf ile benzer bir karakter göstermektedir. Kuzey kanadın batısının, ana giriş kapısından itibaren 5 mekâna bölündüğü anlaşılmıştır. Güney kanatta da diğerlerine benzer mekânların bulunduğu kalıntılar tespit edilmiş ve sıvası ile korunmuş bir su kanalı ortaya çıkarılmıştır. Binanın tüm çevresinin dükkan sıralarından oluştuğu anlaşılmıştır.

the west and a podium with garlands right to its east. In the central axis is a doorway 2.80 m. wide that is accessed with a flight of seven steps on the south. An honorary monument west of the south façade of the stage building was uncovered (Fig. 2) that has no parallel to the stage building. The stuccoed walls to the east and west indicate that the monument was inside a structure. Consequently, it was observed that the stage building was destroyed due to various earthquakes; some blocks of the scaenae frons fell over the south façade wall. Evidence from 2011 suggests the presence of an agora south of the theatre. Excavation and restoration work at the theatre continued uninterrupted all year long.

Andriake Harbour Agora and Murex Workshops

(Ç. A. Aygün) (Fig. 3)

By the end of the 2011 campaign 75% of the agora compound was uncovered. During this season, rooms to the west of the main gate on the north wing, main entrance corridor, north side of the compound, extant north side of the west wing, and the west half of the south wall were exposed.

The western part of the agora's north wing is similar to the eastern part. There are five rooms west of the main entrance in the north wing. Evidence for the presence of similar rooms in the south wing was attested, and a water channel with plaster was uncovered. It was observed that the entire compound was encircled with shops on four sides.

Res. 3 Andriake, genel hava fotoğrafı

Fig. 3 Andriake, aerial view

Mureks İşlikleri: Bu sezon kazılarında mureks işleme endüstrisi ile bağlantılı olarak Agora'nın kuzey kanadında, ana giriş kapısının batı tarafında da, doğudakilere benzer mureks işleme fırını kalıntıları tespit edilmiştir. İşliklerin içinde sıvı tahliyesiyle ilgili kanallar K6 mekânındaki agoranın ana giriş kapısının kuzey bitişiğinde zemin seviyesinin altında ortaya çıkmıştır.

Mureks Atık Yığınları: Agora'nın güney tarafına yığılmış olan mureks kabuğu atıkları yaklaşık 1181 m³ kadardır ve yaklaşık 1492 m² alan kaplamaktadır. Bunların arasında genellikle katmanlar halinde çoğu amphoralara ait (yak. 2500 parça) seramik atıkları, çok az miktarda da küçük öbekler halinde kül atıkları bulunmaktadır. Kabuk atıkları arasında çoğunlukla *hexaplex trunculus* ve çok az miktarda da *thais* türü boya üreten canlı kabukları bulunur. Atık yığınları içindeki mureks kabuklarının değişik oranlarda parçalanmış durumları onların tek tek elle değil de toplu halde ezildiği izlenimini vermektedir.

Su Kanalı: Agora yapısının güney kesimindeki kazılarda, binanın güney duvarının dış tarafına (güney) bitişik şekilde yapılmış bir su kanalı tespit edilmiştir. Kanal, binanın dış duvarının etrafını güneyden çepeçevre dönmektedir. Az molozlu harç dolgu ile yapılmış, yan tarafı ve üst yüzeyi tamamen harç ile sıvanmıştır. Bulgulardan hareketle Granarium'un arkasında da devam eden bu kanalın çatı suyunu toplama amaçlı olduğu ve sarnıca su taşıdığı düşünülmüştür.

Murex Workshops: This year's campaign brought to light the remains of murex treatment kilns located west of the main entrance in the north wing, similar to those on the east side. Channels related to the discharge of waste from the workshops were uncovered in room K6, under the floor level adjoining the main entrance on the north.

Heaps of Murex Waste: The heaps of murex shell waste in the southern part of the agora measure about 1181 cu. m. and cover an area of 1492 sq. m. The heaps contain waste in layers usually belonging to amphorae (about 2500 pieces) and a few small heaps of ash. Shell waste includes the shells of other dyer organisms mostly like the *hexaplex trunculus* and a few *thais*. That the murex shells were crushed at different levels suggests that they were crushed altogether, not individually by hand.

Water Channel: Excavations in the southern part of the agora compound uncovered a water channel adjoining the exterior/south side. The channel extends along the entire south side of the compound. It was built with mortar containing some rubble and plastered over entirely on the lateral sides and top. Based on evidence it was thought that this channel, which continues behind the granarium, collected the rainwater from the roof and conveyed it to the cistern.

Tombs: In 2011 ten graves were uncovered in the agora. One was in the murex heap while all the others were outside the south wall of the agora. Six of the graves were covered with terra cotta plaques. One burial was surrounded with murex shells, and its skull was full of them. As understood the corpse was interred when an 80 cm. thickness of shells was heaped at least. This burial without a tomb should be contemporaneous with the murex workshop, and perhaps belonged to a worker. No find to facilitate dating was uncovered.

Early Phase: A few coins of the Hellenistic League that were uncovered in the fillings in the rocks and rooms excavated suggest that settlement started here in the 1st century B.C. However, no architectural evidence of this period has been attested.

First Phase (Hadrian's Reign): This must be the time when the agora was first built. The Andriake harbour was identified as a logistics-control centre of the Roman Empire in this period, and a horrea representing the legitimacy of the empire was built. Similar workmanship and layout suggest that it was built together with the commercial agora located just to its east.

Second Phase: This represents the rebuilding phase of the agora. The building must have suffered great damage

Mezarlar: 2011 sezonu kazılarında agora alanında toplam 10 adet mezar tespit edilmiştir. Bunlardan biri batıdaki mureks atık yığını içerisinde, geri kalanı da agora güney duvarının dışında ele geçmiştir. Gömülerden 6'sı pişmiş toprak levha ile örtülüdür. Gömülerden birinin tüm çevresi ve kafatasının içi, gömünün çevresindeki dolguyu oluşturan mureks kabuğu atıkları ile doludur. Şu halde anlaşıldığı kadarıyla gömü, en az 80 cm. mureks atığı oraya atıldıktan sonra gerçekleştirilmiştir. Bu mezar-sız ölü, mureks endüstrisi işleyişi ile çağdaş, belki de işlik işçilerinden birine aittir. Mezarların hiçbirinden tarihlenen buluntu ele geçmemiştir.

Erken Evre: Kazılarda en alt katman olan kaya arası dolgularda ve kazı yapılan mekânlarda, mekân dolgusu içinde az miktarda ele geçen Hellenistik Birlik sikkelerinden anlaşıldığı kadarıyla bu bölgede yerleşim aktivitesi en azından İ.Ö. 1. yy.'dan itibaren vardı. Ancak bu dönemi temsil eden tanımlanabilen herhangi bir mimari bulgu henüz yoktur.

I. Evre (Hadrian Dönemi): Agoranın ilk inşa edildiği dönem olmalıdır. Bu dönemde Andriake Limanı Roma İmparatorluğu için bir lojistik-kontrol merkezi olarak belirlenmiş ve İmparatorluğun resmîyetini temsilen bir horrea inşa edilmiştir. Benzer işçilikle ve düzenlemeden anlaşıldığı kadarıyla benzer bir planlamayla hemen doğusundaki ticari agora ile birlikte tasarlanmış ve yapılmış olmalıdır.

II. Evre: Agora yapısının yeniden inşa evresini temsil eder. Bina oldukça büyük hasar görmüş olmalıdır zira bu evrede ikinci kat iptal edilmiş, tüm konsol blokları devşirme olarak kullanılmıştır. Bu yıkım İ.S. 240 depremiyle bağlantılı olmalıdır.

III. Evre (4. yy.): Alandaki kazılarda birçok yerde temel seviyelerinde bile 4. yy. malzemeleri en alt katman olarak ele geçmiştir. Bundan anlaşıldığı kadarıyla bu dönemde yapı, temellerine kadar kazılıp olasılıkla kimi yerlerde yeniden tesviye edilmek suretiyle bir yeniden inşa evresi daha geçirmiş olmalıdır.

IV. Evre (Mureks İşlikleri): Bu evrede yapının güney kanadı ile doğu kanat 6. mekândan itibaren, batı kanat da 3. mekândan itibaren temellerine kadar sökülmüş ve alanın bu kesimi, sadece dış çevre duvarları yerinde bırakılmak suretiyle düzleştirilmiştir. Binanın güney kesimindeki mekânların temel kalıntıları arasında en geç 4. yy. sikkeleri ele geçmiştir. Yapının o dönem ayakta olan kuzey kanadının tamamı mureks atölyesine dönüştürülmüştür.

V. Evre (Son Evre): Mureks işlikleri kullanımı son bulduktan sonra halen ayakta olan mekânların son kullanım evresidir. Mekânların içindeki mureks işlikleri yıkılarak

Res. 4 Andriake, B Kilisesi

Fig. 4 Andriake, Church B

because the second floor was cancelled and all the console blocks were reused elsewhere. This destruction should be related with the earthquake of A.D. 240.

Third Phase (4th century): Excavations in the area showed that materials of the 4th century were mostly in the bottom layer, even in the foundation levels. As inferred, the building must have undergone construction through excavation down to its foundation, and levelling at places.

Fourth Phase (Murex Workshops): In this phase, the south wing, the east wing starting from the sixth room and the west wing starting from the third room were dismantled down to their foundations, and this part of the area was levelled leaving only the outer walls in place. The latest coins uncovered in the foundations of the rooms in the south wing date to the 4th century. The entire north wing, which was intact at that time, was converted to a murex workshop.

Fifth Phase (Last Phase): This is the last phase of the intact rooms after the murex workshop ceased to function. The murex workshops inside the rooms were pulled down, the floors were levelled higher, the mouths of the kilns were closed with reused thresholds, and thus the rooms were put back into use. Follis coins of the 6th and 7th centuries uncovered in the top layer at many spots represent this phase.

Church B at Andriake (E. Akyürek – A. Tiryaki – Ö. Çömezoglu – B. İşler) (Fig. 4)

The interior and connected building of the church were entirely excavated in 2011. The church's plan is a large basilical structure with three aisles dating from the early 5th century. Its naos measures 24.60 m. in the north, 23.70 m. in the south, and 17.75 m. wide. Side aisles are

mekân zeminleri yüksekçe bir seviyede düzleştirilmiş, fırın ağızlarının üzerine yeniden devşirme eşikler konularak mekânlar yeniden kullanıma sokulmuştur. Kazı alanının birçok yerinde en üst katmandan ağırlıklı olarak ele geçen follis birimi 6. ve 7. yy. sikkeleri bu evreyi temsil etmektedir.

Andriake B Kilisesi (E. Akyürek – A. Tiryaki – Ö. Çömezoglu – B. İşler) (Res. 4)

Kilise ve bağlantılı yapıların iç kesimlerinin tamamen kazıldığı 2011 kazı sezonu sonucunda ulaştığımız bulgular kilisenin, olasılıkla 5. yy. başlarına ait bazilikal planlı büyük bir yapı olup, naos kısmı kuzeyde 24,60 m., güneyde 23,70 m. uzunluğunda ve 17,75 m. genişliğinde, üç nefli büyük bir kilise olduğunu göstermiştir. Yan neflerin mozaik (*opus tessellatum*) kaplı olduğu tespit edilmiştir. Orta nef zemininin de ilk olarak mozaik kaplı olduğu, ancak daha sonra taş plakalar ile kaplandığı ortaya çıkmıştır. Bazı kesimlerde döşeme taşlarının altında mozaik kaplama tespit edilmiştir. Yapının batı kısmında ve orta nefin kuzey-doğu tarafında zemin, üçgen taşlardan ve daire içerisinde yıldız motiflerinden oluşan *opus sectile* kaplama ile döşenmiştir. Kilisenin apsis kısmının önünde beş basamaklı bir synthronon ortaya çıkartılmıştır. Synthronon basamaklarının üst kısımları beyaz taş plakalarla, yan kısımları ise dönüşümlü olarak yerleştirilmiş siyah ve beyaz renkli mermerlerle kaplanmıştır. Sunak masasının, *opus sectile* tekniğinde bema zeminine döşenmiş 14 cm. kadar kalınlığı olan bezemeli bir şeritle çevrelenmiş olduğu anlaşılmıştır. Sunak masasının bulunduğu bema kısmının bir templon ile naosun geri kalan kısmından ayrıldığı, zeminde yer alan templon stylobatı kalıntılarında ve bu bölgelerde ele geçen çok sayıda korkuluk levhalarından (parapet) anlaşılmaktadır. Bu levha ve paye parçaları bize kilisenin çok zengin, özgün bir mimari plastiğe sahip olduğunu da göstermiştir.

Kilisenin narteks ve atrium kısımlarında 2011 sezonunda kazı çalışması yapılmamıştır, ancak yüzeyden anlaşıldığı kadarıyla kilise tek narteksli olup, kareye yakın planlı ve etrafı revakla çevrili bir atriuma sahiptir. Narteksten naosa, herbiri bir nefe açılan üç kapıdan girilmektedir. Atrium revaklarının stylobatları ile çok sayıda sütun parçası ve sütun başlıkları yüzeyden tespit edilebilmiştir.

Ara mekânın kuzeyinden olasılıkla kemerli bir geçişten, kuzey şapelinin batısında bulunan ikinci bir mekâna geçilmektedir. Bu mekân kuzey şapelinin narteksi gibidir. Kuzey taraftaki şapelin kuzey-batı köşesinde ise mozaik zeminli, küçük, tonozlu bir mekân, şapele açılmaktadır. Trikonkos planlı bir apsisi olan güney şapel,

paved with mosaics (opus tessellatum). It was observed that the nave was also paved with mosaics originally but later paved with stone plaques. Mosaic was attested at some places beneath the stone plaques. The floor was paved with opus sectile comprising stars inscribed in circles and triangles in the west part of the building and in the area northeast of the nave. A synthronon of five steps was uncovered in the apse. The synthronon rows are faced with white plaques on top and alternating white and black marble on the sides. The altar was encircled with an ornamental band 14 cm. wide in the opus sectile bema floor. The bema containing the altar was separated from the nave area with a templon as inferred from the remains of the templon stylobate and numerous fragments belonging to a parapet. These fragments also show that the church had a rich and authentic architectural sculpture.

No excavation was carried out in the narthex and atrium in 2011; however, it can be inferred from surface observation that there is a single narthex and an almost square atrium surrounded by porticoes. The narthex communicates with the naos via three doorways opening into the nave and each aisle. The stylobates of the atrium's porticoes and numerous column fragments and capitals are discernible on the surface.

A possible arched doorway north of the intermediary room leads into a second room on the west side of the north chapel. This second room looks like the narthex of the north chapel. A small vaulted chamber with mosaic floor in the northwest corner of the north chapel opens into the chapel. The south chapel, on the other hand, has a triconch apse and was divided into two at a later date via a wall of low quality extending in an east-west direction. A rectangular room in the same direction is formed southwest of the chapel. The peculiar point about this chapel is that its apse was modified and transformed into a baptismal font. Some of these structures are part of the church complex. What we have here is more likely to be a monastery complex. If this is the case, then the reason why five large basilical churches are located at a harbour settlement like Andriake can be partially answered. Thus, they served the needs of the Christian community living in the harbour area.

Defence System of Andriake (I. P. Pedarros) (Fig. 5)

The Andriake Harbour has a defence system comprised of towers on the highest hill and the slopes as well as a platform on the highest point connecting to the walls. The tower settlement with its multiple rooms and two cisterns was reused in the Byzantine period. The work aimed at clarifying the earliest period of the settlement

daha geç bir yapım evresinde doğu-batı doğrultusunda niteliksiz bir duvar ile ikiye ayrılmış ve şapelin güney batı tarafında bu doğrultuda dikdörtgen planlı ayrı bir mekân oluşturulmuştur. Bu şapelin özgün yanı ise, apsinin modifiye edilerek bir vaftiz teknesine dönüştürülmüş olmasıdır. Bu yapıların bir kısmı kilise kompleksine dahil birimlerdir. Burada olasılıkla bir manastır kompleksi ile karşı karşıyayız. Eğer bu kompleks bir manastır ise, Andriake gibi bir liman yerleşmesinde neden beş tane büyük bazilikal kilise olduğu sorusu da kısmen yanıtını bulacaktır. Bu durumda liman, Hıristiyan cemaatinin ihtiyacını karşılayacak yeterlikte olabilir.

Andriake Savunma Sistemi (I. P. Pedarros) (Res. 5)

Andriake Limanı'nın, en yüksek tepesinde ve yamaçları boyunca kulelerle oluşturulmuş savunma sistemi bulunur. Bu sistemin en yüksek noktasında, üstünde kule bulunan bir düzlük yer almaktadır. Kule, birçok oda ve iki sarnıç bu kesimin Bizans Dönemi'nde tekrar kullanıldığını göstermektedir. Bu çalışmanın amacı şehrin erken iskan başlangıçlarını ve sur sisteminin fonksiyonlarını belirlemektir. Sondajlardan, az sayıda olsa da Hellenistik Dönem'e ait seramik parçaları, İ.S. 3. yy.'da başlayıp Bizans Dönemi'ne kadar uzanan günlük kullanım seramikleri ve mızrak-ok uçları ele geçmiştir. Bu çalışmalar sonucunda şehrin bu bölümünün daha çok Hellenistik Dönem'de kullanıldığı, Bizans ve Roma döneminin sonuna kadar da büyük değişiklikler olmadan modifiye edilerek kullanılmaya devam ettiği anlaşılmıştır.

Epigrafik Araştırmalar (H. S. Öztürk – C. Schuler)

Myra ve çevresinde pek çok yeni yazıt çalışıldığı gibi, daha önce incelenmiş olan yazıtlar da yeniden değerlendirilmiştir. Yazıtlar adama içerikleri yanında mimari tanımlamalar içermeleri ve Myra'nın siyasi-sosyal yapısına ışık tutan içerikleriyle önemli veriler sunmuştur. Bu sezonun en önemli yazılı bulgularının başında tiyatro sahne binasının arkasındaki anıtın yazıtları gelir:

Aetus kızı Polyperkhonta ve Polyperkhon kızı Pososis, hem kendisinin hem de Platon'un, kentin *prytaneus*'liği ile Gençler *Gymnasion*'un *gymnasiarkhes*'liğini yapan babasını onurlandırmaktadır.

Polyperkhon kızı Myralı Pososis hem kardeşi hem de eşi olan, Myralıların *prytaneus*'liği ve bütün *leitourgia*'lar ile Koinon'un Başrahipliği'ni yapmış, Polyperkhon oğlu Myralı Platon'u onurlandırmaktadır.

Platon oğlu Myralı Iason, *euergetes*'lerin çocuğu olan, Polyperkhon torunu Platon oğlu Myralı Platon'u onurlandırmaktadır.

Res. 5 Andriake, savunma sistemi

Fig. 5 Andriake, defence system

here and the function of the wall system. The soundings brought to light a few shards of the Hellenistic period as well as daily use wares from the 3rd century A.D. and Byzantine period, and spearheads and arrowheads. The work concluded that this part of the city was used mostly in the Hellenistic period, and it was modified, albeit not greatly, until the end of the Roman and Byzantine periods.

Epigraphic Studies (H. S. Öztürk – C. Schuler)

In addition to studying many new inscriptions found in and around Myra, formerly identified inscriptions were also reassessed. Beside dedications and votive offerings, the inscriptions contain architectural descriptions and important content that cast light on the political-social structure of Myra. The most important epigraphic finds of this campaign are those on the monument behind the stage building of the theatre:

Polyperchonta, daughter of Aetus, and Pososis, daughter of Polyperchon, honour their and Platon's father, who was the prytaneus of the city and the gymnasiarches of the youth's gymnasium.

Pososis of Myra, daughter of Polyperchon, honours Platon of Myra, who is both her brother and her husband, and who was the prytaneus of Myra and head priest of all the leitourgia and the Koinon.

Nüvizmatik Çalışmaları (S. Bulut – M. Şengül)

Andriake kazılarında bu yıl toplam 217 adet sikke bulunmuştur. Bu sikkelerden 5 adedi envanterlik, 19 adedi ise etütlük olarak Antalya Müzesi'ne teslim edilmiş, kataloğu yapılan diğer 193 adet etütlük sikke ise kazı eser deposunda korunmaktadır. Konservasyonu ve kataloğu yapılan sikkelerin 166'sı Agora/Plakoma, 40'ı B Kilisesi kazıları ve 11'i ise yüzey buluntusu olarak ele geçmiştir. Sikkelerin 3'ü gümüş, 214'ü bronzdur. En erken tarihli olanlar Hellenistik Dönem'e aittir (5 adet). Hellenistik Dönem'e ait olan sikkelerden 4'ü Likya'da, 1'i ise Rodos'da darp edilmiştir. Okunabilenler içinde en geç tarihli sikke Herakleios (İ.S. 610-641) dönemine aittir. Plakoma kazılarında ortaya çıkan sikkelerin büyük çoğunluğu 4. ve 6. yy.'a aittir. Bu veriler yapının Granarium yapısı ile paralel olarak en parlak dönemini yaşadığı 2. ve 3. yy.'dan sonra en yoğun kullanımın bu dönemlerde yaşandığını gösterir.

B Kilisesi'nde ortaya çıkan 40 adet sikkenin okunabilen 2'si, II. Iustinos (İ.S. 562-578) ve Mavrikios Tiberios'a (İ.S. 582-602) aittir. Kime ait olduğu okunamayan 6 sikkenin 4. yy. sonu ve 5. yy.'ın ilk yarısına ait olduğu tespit edilmiştir.

Buluntuların Genel Değerlendirilmesi (B. Özdilek)

Liman Agorası'ndan toplam 3472 adet amphora, 219 adet cam, 196 adet metal obje parçası ele geçmiştir. 2011 sezonunda toplam 21 müzelik ve 482 de envanterlik eser listelenmiştir. Liman Agorası'ndan ele geçen en yoğun buluntu grubu amphoralardır. 76 amphoranın omuz kısımlarındaki graffitolar kişi atölye isimleri, içerisinde taşınan madde ile ilişkili kısaltmalar ve içerdiği miktarla ilgili olabilir. Bu amphoraların çoğunluğunun tarihi Geç Roma ve Bizans dönemlerine aittir. 4 tane düz dipli mühürlü unguentarium; 2 adet tüme yakın, Bizans Dönemi'ne tarihlenen kandil; 2 adet mühürlü tabak; 2 adet akik gemme; üzerinde atölye işareti bulunan damgalı çatı kiremidi; metal bir parça ile iç içe ele geçmiş olan, aplik tekniği kullanılarak farklı renklerin bir arada kullanıldığı cam boncuk; Hellenistik sur ve kuleden bronz ok uçları; B Kilisesi'nde içerisinde ahşap sapı bulunan üzeri bronz kaplı, ayaklı ve askılı kandiller ele geçmiştir.

Myra tiyatro sahne binası kazılarından, ele geçen buluntular Klasik Dönem'den, Selçuklu Dönemi'ne kadar oldukça geniş bir zaman aralığına yayılmaktadır. Klasik Dönem'e ait meanderli parçalar; megara kaseleri; unguentarium; hamur ve astar renklerine göre değişik atölyelerin ürünü olan, farklı gruplara ait terra sigillata tabaklar; konik ağırlıktaşı; üzerinde 3 sıra yazıt bulunan altar,

lason of Myra, son of Platon, honours Platon of Myra, grandson of Polyperchon and son of Platon, child of euergetes.

Numismatic Studies (S. Bulut – M. Şengül)

Excavations at Andriake brought to light 217 coins in total in 2011. Of these, only five were worthy of inventoring and 19 worthy of study; these were turned over to the museum. The remaining 193 worthy of study are now kept at the excavation storehouse. Of these coins conserved and catalogued, 166 were uncovered in the agora/Plakoma, 40 in Church B and 11 on the surface during surveys. Three coins are silver while 214 are bronze. The earliest ones, five in number, date to the Hellenistic period. Of these five coins, four were minted in Lycia and one at Rhodes. The latest coin among the legible ones dates to the reign of Heraclius (A.D. 610-641). The majority of the coins uncovered in the agora/Plakoma date to the 4th-6th centuries A.D. Thus, it is understood that the agora was extensively used in these centuries following its heyday in the 2nd-3rd centuries in parallel with the granarium.

The two legible coins of the 40 uncovered in Church B belong to the reigns of Justin II (A.D. 565-578) and Maurice (A.D. 582-602). Six coins, which could not be ascribed accurately, were dated to the end of the 4th and first half of the 5th century.

General Evaluation of the Finds (B. Özdilek)

Small finds from the harbour agora include 3472 amphora fragments, 219 glass and 196 metal object fragments. In the 2011 campaign 21 items of museum value and 482 items of inventoring value were documented. The most copious find accumulated from the agora is the amphorae. Graffiti on 76 amphora shoulders may be related with the person or workshop names or abbreviations of contents and quantity. Most of these amphorae date to the late Roman and Byzantine periods. Other finds include: four stamped/sealed unguentaria with flat bottoms; two oil lamps, almost intact, of the Byzantine period; two stamped/sealed plates; two agate gemme; a stamped roof tile with workshop mark; a glass bead with applique in different colours, compounded with a metal piece; bronze arrowheads from the Hellenistic tower and walls; a bronze-plated candelabrum with a wooden handle and hanging glass lamps from Church B.

Finds from the excavations in the backstage area of Myra's theatre date to a very wide time span that ranges from the Classical period to the Seljuk period. Finds

bir mermer baş; capito velatolu bir parça; mermer bir heykel başı; giysili kadın heykeli; üzerinde tanrıça Tykhe'ye adandığını gösteren, lares altarı; mühürlü amp-horalar; Bizans Dönemi'ne ait parlak sırlı kaplar ve tiyatroya ait çok sayıda mimari ve plastik bezek ile 9 adet masklı kabartma ve kırmızı boyalı *stucco* parçaları ele geçmiştir.

Restoratör S. Küçük yönetimindeki ekip, 2011 yılı konservasyon ve restorasyon programı kapsamında, Andriake'de kazıları tamamlanmış olan liman yapılarından dükkanların konservasyonunu; B Kilisesi synthrononunun acil konsolidasyonunu ve malzeme onarımını; Küçük eserlerle ilgili olarak bronz eserler ve diğer buluntuların temizlikleri ve bazılarının tümlenmelerini yapmış, koruyucu önlemler alınmıştır. Tiyatro taş onarımları büyük bir proje kapsamında devam etmektedir.

Bunlar dışında Andriake Küçük Hamam kazılarına başlanmıştır; "Andriake Müzeleştirme Projesi" ilerletilmiş; "Andriake Granarium ve Liman Agorası Restorasyon Projesi"nde sona yaklaşmış; "Tiyatro Restitüsyon Projesi"nde sona gelinmiş; Myra Şapeli'nin restorasyon ve koruma işleri tamamlanmıştır. Myra Kaya mezarları araştırmaları da O. Tıbıkoğlu tarafından doktora tezi kapsamında sürdürülmüştür.

2009 yılında başlatılan Myra Çevresi Yüzey Araştırmaları ve İncelemeleri bu yıl da devam ettirilmiştir. 2011 sezonunda özellikle Sura üzerinde durulmuş, Muskar ve Kekova gibi alanlarda da incelemeler sürdürülmüştür.

include pieces with meander motif from the Classical period; Megarian bowls; unguentaria; terra sigillata plates of various groups produced by various workshops as inferred from different clay and slip colours; a conical stone weight; an altar with an inscription in three lines; a marble head missing only the top and with capite velato; a draped female statue; a lares altar dedicated to Tyche; stamped/sealed amphorae; shiny glazed vessels from the Byzantine period; numerous architectural sculpture fragments, nine reliefs with masks and red painted stucco fragments belonging to the theatre.

The team led by restorer S. Küçük implemented the following within the conservation and restoration program for 2011: conservation of the shops at Andriake's harbour whose excavation was completed; urgent consolidation and repair of the synthronon of Church B; cleaning of bronze objects and completion of some protective measures. The repair of stone materials from the theatre continues within the framework of a large project.

Furthermore, excavations were initiated at the small baths in Andriake; the "Andriake Museum Project" was advanced; the "Restoration Project of Andriake Harbour Agora" neared to its end; the "Restoration Project of the Theatre" reached its end and restoration and protection work at the Myra Chapel were completed. Research on the rock tombs of Myra continued within the context of a doctoral dissertation by O. Tıbıkoğlu.

Surveys and studies around Myra initiated in 2009 also continued this year. The 2011 work concentrated on Sura particularly, while the work in Muskar and Kekova continued.